

over 2000

M
.....
252.046 OSZK
.....

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Central Library of Congress

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

BÉLYEGZŐ

12.1.84
Salgótarján

36.773

TÖR T

(R
2)

M 252.046

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR

B 7178 / 1976

LELTÁRI SZÁM

OSZK
KÖNYVELŐSTIG
FOTÓSFELDANY

Tekintetes

Búji Jákey Zsigmond

urnak

mint a sport, de különösen a vivás
kedvelőjének s pártfogójának

Szerző.

ELŐSZÓ.

A test kiképzésével foglalkozó mindenféle sport között aligha nem a vivás az, melynek megtanulása a legnagyobb élvezetet szerzi, s mely az életben a legtöbb haszonnal jár. Mert hiába írunk és írnak cikkeket és röpiratokat a párbaj ellen, azért e társadalmi baj leghevesebb elítélője is, ha valóban önértetes gentlemann a becsületébe benyúló, vagy azt csak érintő sértést is megtorolatlan nem hagyhat, s elégtételt keres ezen az annyiszor elítélt de társadalmilag bevett, s az állami hatalom által is annyi enyhítő körülménynyel ellátott uton.

Nem következik ugyan ebből az, mintha az embernek csak azért lenne érdemes megtanulnia vivni, hogy adandó alkalommal hasz-

nát vehesse, aminthogy személyes bátorság és lélekjelenlét híján nem is veheti — hanem érdemes azért, mert ez a testedző sport a mellett, hogy a legkellemesebb szórakozások egyikét nyújtja, öregbiti a férfiúi erélyt, önértetes, öntudatos fellépésre tanítja meg hiveit, s nem csak az izmokat, de a lelket is megaczélozza.

Az a felfogás, hogy a vivni tudás krakéler nemzedéket nevel, nagyon téves, mert egy igazán jó vivó egyrészt nagyon is tisztában van a vivás esélyeivel, másrészt pedig ép testébe megaczélozott idegeivel, sokkal épebb lelket nevelt mint sem az ösztönözné őt holmi tyukszempárbajokra. Hanem — igenis ösztönzi őt arra, hogy bátor öntudatos fellépésű legyen, a maga árnyékától meg ne ijedjen, s becsületén foltot meg ne tőrjön.

A gyávaságnál egy utálatosabb dolog van: a krakélerség; ezt hallottam én egyszer, az én kedves barátomtól, vivómesteremtől Chappon Károlytól. S ez az egy mondása jellemzi őt teljesen; ez a mondása jutott eszembe mikor elvállaltam megtisztelő kérésére műve elé az előszó írást.

Nem mintha nehéz dolognak találtam volna ajánlani ezt a könyvet, hanem mert feleslegesnek tartok minden előszót. Ha a könyv jó: az előszó felesleges, ha rossz: az előszó nem javít rajta.

Szóval az ember felesleges munkát végez. Ennek pedig nem vagyok barátja. Ez esetben is elég lett volna előszó helyett a szerzőnek azt az egy mondását ideírni. Jellemzi ez az egész embert, meg az egész tanítási módszerét: becsületes, nemes és egyszerű.

Nem krakélereket, de komoly gentleman vivókat akar nevelni, s előkészíti őket nem haszontalan, modern kakasviadalokra, hanem az élet komoly problémáival való bátor szembe szállásra.

Hogy ezután az egész munka milyen egyszerű, világos átnézetű, s a gyakorlott, tapintatos mester észszerű, hasznos iskoláját magában foglaló — azt láthatja mindenki, aki végig olvassa. Ezt felesleges lenne magyaráztatni. Valamint azt is, hogy Chapponnak ez a műve legkevesebbé sem szolgai utánzata az eddigi vivókönyveknek, hanem egy saját lábán járó, saját tapasztalatait összegyűjtött,

s azon okult tiszta eszü szakembernek saját
uttörése, saját tanítási egyéniségének a produk-
tuma. És még hozzá olyan kézi könyv, mely-
ből a laikus ember is tanulhat, melyet az is
meg tud érteni, s mely a vivásban gyakor-
lottaknak pedig világos tiszta utmutatóul, nél-
külözhetlen segédszerül szolgál, s nem a fo-
galmalmak teljes összezavarását eszközli, mint
a legtöbb, e nemü német munkákból össze-
kompilált érthetetlen és élvezhetlen magyar-
sággal írott könyv.

Kipróbált érdemü, derék mester derekas
és hézagpótló, még irányában is lehetőleg ma-
gyaros dolgozata e mű, amint ezt a könyv
végigolvasása után önök, szives olvasók is
velem együtt el fogják mondani.

Debreczen, 1893. Január hó.

Vértesi Gyula.

A kardvivás oktatása.

A kardvivás oktatása kétféleképen történik és pedig : *egyenként* s *csoporthívásban*.

Az *egyenként* való hívás-oktatásnál a tanító hív a tanítvánnyal s mint ellenfél áll vele szemben.

A *csoporthívásnál* pedig a tanítványok 2 sorban állanak egymással szemben s a vágásokat, védekeket vezényszóra viszik ki.

A tanítónak arra kell különös figyelmének lenni, hogy a kezdő tanítványok úgy a vágásokat, védekeket, mint a különböző mozdulatokat a lehető tökéletességgel tegyék meg.

Az eléggé begyakorolt tanítványoknál pedig már arra is sulyt kell fektetnie a tani-

tónak, hogy nemcsak szabályosan vágjanak, védjenek s vigyék ki a mozdulatokat, hanem, hogy gyorsan — egész kitöréssel — vágjanak s gyorsan védjenek.

A tanítást a kezdő tanítványoknál a kard leírásával, állás megmagyarázásával, s a testrészek beosztásának megismertetésével kell kezdeni s így haladni tovább fokozatosan.

A csoport vivásnak kezdő s még gyakorlatlan vivóknál való használatát nem tartom helyesnek, mert ebből nem tanulnak egyáltalában semmit, sőt határozottan romlik a vivó, mert kellő figyelemben itt *egyes vivó* nem részesülhet úgy, mint abban az esetben, ha a tanító akár egy pár vivót állít fel, akár pedig maga viv vele, s ebből kifolyólag csak annyiban kell ezt elővenni a kezdőknél, a mennyiben általa a kezdő vivók *kitartását* növelhetjük.

Vigyázni kell nagyon a tanítónak a kezdő vivóknál észlelt aprólékosabb hibákra s óvnia kell őket azoktól.

A mi pedig a kezdő vivóknak akár kezdőkkel, akár gyakorlott vivókkal való ösz-

szeállítását illeti, arra nézve csak azt mondhatom, hogy egy tanító se állítsa a kezdőket addig össze akár kezdőkkel, akár haladókkal, míg minden szükséges előtanulmányon át nem ment velők.

Sőt még ezután is először a tanító vivjon meg a tanítványnyal s ha elég gyakorlottságot ügyességet észlel nála, úgy az egész test vágás és védésekben, mint a kéz vagy kar vágásokban s védésekben csak akkor bocsássa össze vivni egy másik, de — igen ajánlatos — csakis nála jobb vivóval.

A kéz vagy kar vivást azonban megengedheti a tanító a kezdőknél, mihelyt ennek elemeivel megismerkedtek, mert ezáltal a vivók csuklója erősödik s a rövid vágásokat is legkönnyebben elsajátítják.

A ki azonban már eléggé gyakorlatában van az egésztest vivásnak is, az ne gondolja, hogy a leczke vivást félbe hagyhatja, sőt időnként tanácsos, hogy azt elővegye, mert a szabályos vivás gyakorlatából ez által nem jön ki.

A vivó kard.¹

A kard leírása.

A kard áll a pengéből, a markolat kengyelből, és a markolatból.

A kard penge, melynek hossza 80—85 cm. (a markolat szárát bele nem számítva) *kétoldalu* s mindkét oldalán homoru. A penge alkatrészei a *hegy*² az *él*, mely tompa és a *a szár*, mely a markolatba eresztendő be,

A markolat kengyel,³ felső része, mely kengyel kovácsolt vagy öntött vasból van, *hajlásból* és alól a *védrlapból* áll.

A markolat felső része, mely fából van s bőrrel van bevonva, egy vas sapkával s a végén egy vaskarikával van ellátva, mely a kardpenge szárát a markolathoz erősíti.

¹ A párbaj kardok is ugyan ilyenek azzal a különbséggel, hogy az éle $\frac{2}{3}$, de a foka (hátél) $\frac{1}{3}$ része, a hegye pedig legömbölyítve van kifenve.

² A mely kardot a vivótermekben használnak, annak hegye leván gömbölyítve.

³ Rendesen kard kosárnak szokták nevezni.

A kardpengének három része van : a *gyengéje*, *közepe* s *ereje*. A vágást a gyengéjével s a közepével kell kivinni, az erejével pedig az ellenfél vágásait felfogni.

A vivókard súlya 60—85 dekagram közt szokott lenni.

A vivó kard tartása s annak vezetése.

A kardot a jobb kézbe kell fogni és pedig úgy, hogy a markolat vége a tenyér közepében álljon.

A hüvelyk ujj a markolatsapkán hosszában fektetendő végig ; a többi négy ujj pedig úgy fogja át a markolatot, hogy a mutató ujj egy kissé eltávolítva a másik három ujjtól s félig kinyújtva marad : a kis ujj közvetlen a markolat kengyel felső részéhez illesztendő.

A kardot nem szabad soha görcsösen tartani a kézben, mert ez által az ujj s karizmok megmerevednek s mibamar elfáradnak, de azért úgy a támadásoknál, mint a védé-

seknél¹ okvetlen biztos fogásban kell tartani a kardot.

A hüvelyk ujjnak a markolatsapkán fenntartása nagyon is fontos, mert, ha bármily erős vágást ki kell fogni, nincs a védő annak kitéve, hogy a támadó a védését lecsapja, s illetőleg keresztül vágja; holott, ha hüvelyk ujját nem tartja a markolatsapkán s az ellenfél vágásának védését egészen a csuklóra bizza, ki van annak téve, hogy egy erős vágás a védést keresztül üti. — Továbbá még azért is szükséges a hüvelykujj fenntartása, mert ez által a lappal való vágást kikerüli.

Mert ha a markolatot ujjjaival egészen körülfogja a vivó, úgy egy heves vágás által a kard kezében lapjára fordul. — Sajnos, hogy ez a hiba nagyon sok vivónál észlelhető. — Vannak mesterek, kik kevés gondot fordítanak e csekelységnek látszó nagy hibára, holott a hüvelyk ujjnak a markolatsapkán való fenntartása által az él vágás és biztos kivédés a legkönnyebben eszközölhető.

¹ Némely vivóteremben a védést háritásnak is nevezik.

A kardot folyton a kézcsuklóból kell vezetni úgy a támadásoknál, mint a védedések-
nél; soha egész karral, nagy körrel vagy teljes erővel vágni nem szabad, mert ezek által alkalmat ad a vivó az elővágásokra (lásd „Elővágások“-at) s az ellenfél védésének megkönnyebbitésére, minthogy jó előre észre veheti a reá irányított vágást s elegendő ideje van azt kivédeni. A vágást mennél kisebb körrel, csuklóból s nyújtott karral kell az ellenfélre mérni.

Test állások s mozdulatok.

Állás és mozdulat van 7 féle:

1. *Egyenes-állás*
2. *Vi-állás.*
3. *Félkitörés.*¹
4. *Kitörés.*¹
5. *Előremenés vagy lépés.*
6. *Visszamenés vagy lépés.*
7. *Jobbtábhátrahuzás.*

¹ A félkitörést vagy kitörést félrohamnak vagy egész rohamnak is szokták nevezni.

1. Egyenes állás.

A két vivó egymással szemközt áll a rendes távolságban, mely körülbelül 2.60 cmt tesz ki; mielőtt viállásban jönne a két vivó, szükséges, hogy egyenes állásban álljon s tisztelegjen (lásd „Tisztelgés-“t) egymásnak, a mit a vivás befejeztével szintén teljesítenek.

Az egyenes-állásnak egyenesnek és fesztelennek kell lenni. Mikor a vivó ellenfelével szemben feláll, félbal fordulatot tesz úgy, hogy a jobb lábhegy egyenesen az ellenfélnek legyen irányítva, a balláb pedig keresztbe jön; a sarkok pedig oly közel legyenek egymáshoz, a mennyire azt a testalkat megengedi.

A térdek, a nélkül, hogy mereven tartatnának, meghuzandók.

A csipők vizirányos helyzetben legyenek és a felső testnek egyforma támaszul szolgáljanak.

A hasat sem be nem kell huzni, sem ki nem kell düllesztetni; a felső testnek szabadon kell a csipőkből kiemelkedni s azt kényszer erőltetés nélkül kissé előre kell tartani.

A vállakat természetes helyzetökbe le kell eresztetni s egy magasságban aként vonni hátra, hogy a mell szabadon kidomborodjék.

A fej szabadon felfelé, arczczal az ellenfélnek tartandó s a tekintet az ellenfél szemébe irányítandó. Sohasem szabad sem az ellenfél kardmozdulatát, sem védetlen testrészét a szemmel figyelemmel kísérni. Különben idővel a gyakorlat fogja azt meghozni, hogy az ellenfél szeméből kellő időben olvassa ki a vivó annak akaratát.

A test sulya a talp közepén nyugszik.

A kardot a jobb kézben a rendes fogással, átfordított kézzel és nyujtott karral kell tartani úgy, hogy a kézfej az ellenfél felé, a könyök-csont pedig felfelé legyen irányítva, a kard függélyesen leeresztve, hegygyel a földnek támasztva, a jobb lábhegyétől 40 — 45 cm-re jobbra.

A balkéz s felállás kezdetétől (kivéve a fejjvéd tartás és feltevéskor) a vivás befejeztéig hátul marad és pedig úgy, hogy a hüvelyk ujj beakasztandó az övbe vagy nadrág szorítóba tenyérrel kifelé, a könyököt pedig hátra kell húzni.

A hüvelyk újj beakasztása azért szükséges, mert az által biztosítja magát a vivó, hogy esetleges hirteleni megtámadtatás miatt előállott zavarában vagy más oknál fogva nem kapja előre a balkezét. Épen ezen szabály be nem tartása okozza azt, hogy ugy a rendes, mint a párbaj vivásnál a balkéz fej vagy alsó-kar gyakran kap sérülést; holott, ha ezen fontos szabályt mindég szem előtt tartják a vivók, az említett sérüléseknek elejét veszik, sőt meggátolják azt.

Ilyen helyzetben tisztelegnek egymásnak a felállott vivók s mennek át a vi-állásba.

2. Vi-állás.

Az egyenes állásból jön a vivó a vi-állásba. A vi-állás használandó ugy a kéz, kar, mint felső testrészek védésénél, továbbá, ha a vivó ellenfelével szemben készen áll a támadásra s védésre.

A vi-állásnál a két térd annyira meghajlítandó, hogy a térdcsuklónál a két láb-szár tompaszegletet képezzen; a balláb helyben és keresztben marad, a jobb láb pedig

2 lábnyira az ellenfél felé simán előre teendő; a térdek meghajlítva maradnak.

A test sulya itt is a talp közepén nyugszik, arányosan megosztva mind a két talpon.

A felső testrész egyenesen marad, mint az egyenes állásban.

A kard felemelendő a vállak magasságáig annyira, hogy a kézfej a két vállal egyenes s vízszintes irányban legyen; a kar egy kissé behúzendó, a kézfej az arcznak fordítandó: a kard éle egyenesen felfelé álljon, a kard hegye pedig az ellenfél balszemének irányítandó, a mi által a kézcsuklót egy kissé az arcz felé kell hajlítani. Szóval a két váll, a kar s a kardpenge egy tompa szegletet képez.

Különösen pedig arra kell vigyázni a vivónak, hogy semmiféle testrésze, úgy az egyenes állásban, mint a vi-állásban, kardtartásban vagy bármely mozdulatban mereven ne álljon, mert a merevség által lassúl minden mozdulata s a vivó nagyon hamar elfárad.

A balkéz épen úgy, mint azt már az egyenes állásban említettem, hátul marad.

Ha a vivó a vi-állásból újból egyenes állásba akar visszahelyezkedni, úgy a jobb-láb a ballábhoz vissza huzandó, a térdek kinyújtandók s utána a kard a földre leeresztendő.

3. Félkitörés.

A vivó a *félkitörést* akkor használja, ha ellenfelének kéz vagy alkarvágást akar adni, vagy pedig csellel (vaktámadás) akar élni ellenfelével szemben.

A *vi-állásból* kell a *félkitörést* megtenni.

A *félkitörésnél* a test nehézségének a jobb térdben kell összpontosulni s a térdben annyira előre kell hajolni hogy a jobb-térd a jobb-lábujjheggyel függélyes irányban legyen.

A balláb kinyújtandó a nélkül, hogy a sarok vagy talp felemelkednék helyéről. A felsőtestrészt a csípőkben függélyesen marad.

Ha a vivó a félkitörésből vissza akar jönni a vi-állásba, úgy a jobb térd segítségével a test súlyát visszalöki a térd kinyújtása által a ballábra, a bal térdet újból meghajlitja s a test nehézsége ez által mindkét lábra visszahelyeztetik.

4. Kitörés.

A *kitörés* akkor használandó, ha a vivó ellenfelének felső testrészére akar vágni.

A *kitörést* egyenes állásból. vi-állásból vagy félkitörésből lehet kivinni.

A *kitörés* épenugy viendő ki, mint a félkitörés, azzal a különbséggel, hogy a kitörésnél a bal térdet ruganyosan ki kell feszíteni. a mi által a felső testrész előre jön. A jobb lábbal pedig annyira előre lépni, a menyire a testalkat megengedi; de a lábat nem szabad soha csusztatva hozni előre vagy vissza. Mert, ha esetleg göröngyös talajon kell a vivónak vivni, a csusztatás által a láb könnyen bele akadhat valamely görögybe vagy a padlózaton egy kiálló szegbe s így könnyen megeshetik az a kellemetlenség, hogy elbotlik vagy el is eshetik s ellenfele ez alkalmat felhasználhatná ¹ a támadásra.

A fej vissza huzva marad, a felső testrész pedig függélyesen a csipőkben marad.

¹ Ez a támadás azonban szabálytalan s meg nem engedhető.

Ha pedig a vivó a kitörésből a vi-állásba vissza óhajt jönni: jobb lábát ruganyosan kifeszíti, a felsőtestrészt ez által vissza löki, a jobb lábát a bal lábtól két lábnyira vissza hozva, baltérdét meggörbíti s a test nehézségét mindkét lábra eresztí s így újból a vi-állásba helyezkedik vissza.

5. Előre menés vagy lépés.

Az *előremenés* akkor használandó, ha az ellenfél a vivót háttérbe szorítja s az, ezen szorult helyzetéből szabadulni akarván, *előremenés* által vissza szorítja; továbbá ha a vivó ellenfelére rohamosan akar támadni, vagy ezen gyors roham közben csel szurást¹ is akar alkalmazni.

Az előremenés rendszeren a vi-állásból történik és pedig úgy, hogy a vivó először jobb lábát előre teszi, mintha egy kitörést akarna tenni, de abban a pillanatban a ballábát ugyanannyival utánna húzza, a mennyivel

¹ De a szurást többnyire nem engedik meg komoly esetekben.

a jobblábbal előre lépett, úgy hogy újra a rendes vi-állásba jön s akkor teszi meg a kitörést az előremenés után, ha támadni akar.

6. Visszamenés vagy lépés.

A visszamenést akkor kell használni, ha az ellenfél rohamosan támad és a vivó a rendes távolságban akar maradni, a mi nagyon is szükséges; vagy pedig elővágást (lásd „Elővágás“-t) akar adni a vivó.

A visszamenés úgy teendő meg, hogy előbb a jobb láb ruganyosan, egészen a bal lábíg visszahuzandó s a visszahuzás közben a térdek kinyújtandók és abban a pillanatban a balláb 2 lábnyira hátrateendő úgy, hogy a vivó újból a rendes viállásba jön s készen áll a védekezésre s esetleg azonnali visszatámadásra, vagy elővágásra.

7. Jobb láb hátrahuzás.

A jobb láb hátrahuzás akkor használandó, ha az ellenfél röviden vág s így nincs szükség a védésre, hanem ebből következőleg átengedi szaladni a vágást, mert, ugyanis

a jobb láb hátra huzása által a felső testrész oldalt hátra kanyarodik s így az ellenfél kardja hegyétől jóval hátrább esik, mintsem hogy elérhetné azt. Továbbá akkor is kell használni, ha az ellenfél esetleg czombvágást¹ vág, vagy pedig elővágásoknál is lehet használni.

Ha az ellenfél röviden vág, úgy egyszerűen a bal lábra kell felemelkedni, a jobb lábat pedig oldalt hátra kell huzni a bal láb megé. A lábhegy a földet érintve marad, a felső testrész pedig függélyesen.

Dobbantás.

A *dobbantást* ma már kevés vivóteremben használják; s leginkább csak tisztelgéseknél és versenyeknél tartják meg. A dobbantást sokan jeladásnak nevezik arra, hogy a két fél egymással szemben viállásban fel állott s a mérkőzés tehát kezdetét veheti.

¹ Ilyen vágást ugyan szabályos vivó nem tesz, de mégis szükséges, hogy a vivó az efféle megtámadásokat is ismerje.

A *dobbantás* a viállásban viendő ki és pedig úgy, hogy a jobb lábbal a padlózatra egyszer (egyes dobbantás), kétszer (kettős dobbantás) hallhatólag dobbantanak, de a testnek ezalatt nem szabad mozogni.

A távolság.

A *távolság* tudása a fél sikert biztosítja a vivó számára.

A távolság kétféle: *rendes* és *nagy*.

A *rendes távolságban* akkor van a vivó, ha oly közel állanak egymáshoz, hogy egy *félkitöréssel* a kezet, vagy alkart, egy egész *kitöréssel* pedig a felső testrészt a kard gyenge részével megvághatja.

A *nagy távolság*, melyet leginkább párbaj vívásoknál s néha verseny vívásoknál is szoktak használni, annyira van, hogy a két fél kardja hegye közt még két arasznyi térség marad. Ez azért is szükséges, hogy egyik vagy másik vivó hirtelen meg ne támadtassék úgy, hogy a másik fél össze se szedhesse magát a védekezésre.

A vivónak törekednie kell a *rendes távolság* betartására, mit az előremenéssel s visszamenéssel érhet el; de azért előnyös néha a nagy távolságot is megkísérelni, mialatt egy visszamenést teszen.

Vonalak.

A *vonal* az a határ, a mely a test külső részétől a kard pengéjéig húzott egyenesen kívül esik.

Vonal három van, úgymint: *felső, belső és külső*.

1. A *felső vonal* az a határ, a mely a kard pengéjén felül van.

2. A *belső vonal*, a mely a pengén belől *van*.

3. A *külső vonal* pedig az, a mely a pengén kívül esik.

A testrészek beosztása.

Az egyes testrészeket, s ezek beosztását különféleképpen s leginkább francziául szokták elnevezni, én azonban helyesebbnek

tartom azt magyarul s a testrészek nevei szerint elnevezni.

A *baloldala* a vivónak: a *belső része*: a *jobboldala*: a *külső része*.

Természetesen, ha a vivó ellenfelével szemben feláll, úgy az ellenfél külső része azon az oldalon van, a melyik oldalon a vivó belső része; a belsőrésze pedig, a melyiken a vivó külső része.

A balkéz-zel-vivónál ellenkezőleg van; ennél ugyanis a bal oldal: a külső, a jobb oldal: a belső rész.

A testrészeket két fő osztályba osztottam be, úgymint: *felső testrészek*, mely elnevezés alá tartoznak a testnek övtől felfelé eső részei, kivéven: a kezet és kart. Továbbá: a *kéz* vagy *kar részek*, mely elnevezés alá soroltatik: a kéz, alkar, és felkar.

Övön alól vágni szabályosan vivónak nem szabad.

Felsőtestrész van hatféle és pedig:

1. Fej.
2. Belső arcz.
3. Külső arcz.

4. Mell.
5. Has.
6. Oldal.

Kéz vagy kar rész ugyancsak hatféle,

u. m. :

1. Felső kéz.
2. Alsó kéz.
3. Belső kéz.
4. Külső kéz.
5. Belső-felső kéz.
6. Külső-alsó kéz.

A kézvágásokat ugyan azon irányban mérjük, mint a felső testrészeknél, azzal a különbséggel, hogy a kéz vagy kar vágást félkitöréssel, a felsőtestrész vágásokat pedig egész kitöréssel alkalmazzuk.

Kardforgatás.

A *kardforgatás* csuklógyakorlatúl szolgál s ez nagyon is szükséges, mert ezáltal a vivó csuklója mozgékonyvá, ügyessé, ruganyossá s kitartóvá válik.

Kardforgatás kétféle van, u. m. *felső* és *alsó*.

A felső kardforgatás alatt azon kardforgatást kell érteni, a melyet éllel felülről lefelé irányítunk; az alsó alatt pedig azt, a melyet alulról felfelé.

Mind az alsó, mind a felső kardforgatást két részre osztjuk, ugymint *belső* és *külső* forgatás.

A kardforgatást egyenes állásban kell véghezvinni.

A *felső kardforgatás*. A vivó a kardot rendes fogással veszi a kezébe, karját és a kardpengét nyujtva a vállak magasságáig hozza fel úgy, hogy a kard éle felfelé nézzen. Ezen helyzetből indul ki a felső kardforgatás és pedig úgy, hogy egy egész, felülről lefelé induló kört kell csinálni a kard hegyével; a kézfejet lefelé fordítva a kardpengével pedig nyujtott karral közvetlen a test előtt előre. Ez eddig a *belső* forgatás. Ezután ugyancsak lefelé fordított kézfejjel a kardhegygel egy egész kört kell csinálni közvetlen a test háta megett. Ez a *külső* forgatás.

Az *alsó kardforgatást* szintén úgy kell kivinni, épúgy belől mint kívül, mint a felső

kardforgatást, csakhogy itt a kard éle lefelé néz, a kör pedig felfelé indul.

Ezen kardforgatásokat addig kell csinálni minden vivónak, míg karjában fáradtságot nem érez.

Nagy és kis tisztelgés.

A *nagy tisztelgést* rendesen diszvívások alkalmával szokták használni, holott a *kis-tisztelgést* minden felállásnál s a vivás befejeztével alkalmazzák.

1. *A nagy tisztelgés.* A vivók a kijelölt helyen s a rendes távolságban, fejkéjükkel baloldalon a földre téve, kardjokat rendes tartásban a jobb kézben tartva, egyenes állásba állanak fel. A balkéz hátul marad. Mindenik vivó egyszerre balra és jobbra, vagy jobbra és balra, szóval a merre a bíróság vagy a fellebbvalók vannak, jobbra vagy balra át-ot csinál. A fordulat alatt a kardot a jobb kézzel úgy kell felemelni s fordítani, hogy a markolat a mell bal része elé jöjjön, a penge egyenesen felfelé, a markolat ken-

gyel pedig balra álljon. A hüvelykújj a markolat belső oldalára támaszkodik, a könyök pedig a testhez szoríttatik. A kardot feszítenül, kinyújtott karral olyformán kell lehozni a jobb oldalra, hogy a markolatkegyel a czombfelé fordítva, attól egy tenyérsnyi távolságra álljon, a kard hegye pedig leeresztve mintegy két arasznyira álljon a földtől.

Ezek után a vivók egész fordulatot tesznek a nézők másik oldala felé, fordulat alatt ismét az első s második fogást csinálva, aztán egymással szembe fordulnak s újból meg csinálják az első s második fogást s vivóállásba jönnek. Kettős dobbantást csinálnak, egyenes állásba jönnek a nélkül, hogy a kardot leeresztenék s kettős felső kard forgatást csinálnak. És legvégül könnyed oldal kajlással balra a balkézzel a fejképet felveszik s s fejökre teszik s ismét vivóállásba jönnek. S miután mindezeket megtették, kezdetét veszi a mérkőzés.

2. *Kis tisztelgés.* A két fél épen úgy áll fel, mint a nagy tisztelgésnél; fejképet balkézben tartva úgy, hogy a fejképet kosara az ellenfélnek legyen irányítva. A karddal azt

csinálják, a mit a nagy tisztelgésnél, mikor egymással szemben állanak. Aztán a fejkvédet felteszik s vivó-állásba jönnek.

Különféle kardtartások a vivó-állásban

A vivó a kardot különféleképen tarthatja.

1. *Felső kiállásban*, a mely kiállást már a vivó-állásban megismertettem, s a mely állást határozottan a legjobbnak merem állítani s a támadásokat s védéseket is ebből az állásból magyarázom.

2. *Külső kiállásban*, a melynél a kard hegye előre felfelé néz, az éle pedig jobbra kifelé van irányítva épen úgy, mint a külső kézvédésnél. Ezen kiállásnál a két vivó kardja kívül keresztezi egymást s éllel érintkezik. E kiállást rendszeren kéz vivásnál szokták használni.

3. *Belső kiállásban*, ha a kard éle balra befelé van fordítva és a kard hegye előre felfelé áll, mint a belső kéz védésnél. A két vivó kardja belől keresztezi egymást s éllel

érintkezik. Ezen kiállást azonban csak a jól begyakorlott vivóknak merem ajánlani.

4. *Külső alsó kiállásban* ¹ melynél a két vivó kívül lappal keresztezi össze kardját, kezüket arczukkal egy irányban tartják s a kard hegye rézsutosan lefelé, éle pedig felfelé néz.

Ismétlem, hogy szerintem a felső kiállítás a legjobb, de ebből nem következik az, hogy a vivó mindig a felső kiállást használja, sőt ajánlom, hogy néha menjen át a külső kiállításba is, mert ezáltal ellenfelének egyrészt nem ad alkalmat a megtámadtatásra, másrészt, ha változtatja a kiállást, még zavarba is hozhatja ellenfelét.

Vannak még másféle kiállások is, de ezek mind szabálytalanok s legkevésbé vannak előnyére a vivónak.

Hogy ezen szabálytalan kiállásokat megismertessem, egy néhányat felemlitek. Ilyenek: ha a vivó kardhegye lefelé áll; ha a

¹ Ezen kiállítás régebben nagy használatban volt, ma már azonban kevésbé használják s a párbajvivásnál egyáltalán nem divik.

vívó a kardhegyét oldalt jobbra tartja; ha a vívó a kardját egészen balra lefelé tartja stb.

Ez utóbb említett kiállásokat használják ma is, de csak gyakorlott vívók s ezek is csel gyanánt.

Támadások a testre.

A testre különféleképen lehet támadni, ugymint:

1. Egyenes egyes vágással.
2. Egyenes kettős és hármas vágással.
3. Átmeneti vágással.
4. Cselvágással és
5. Szurással.

1. Egyenes egyes vágások.

Felsőtest s kéz vagy kar részekre.

I. Felsőtestrész vágások.

1. *A fejevágás*: egyenesen felülről lefelé a középre irányítandó.

2. *A belső arcsvágás*: rézsutosan belőlről lefelé az ellenfél balfülének irányítandó.

3. *A külső arczvágás* rézsutosan kívülről lefelé az ellenfél jobb fülének irányítandó.

4. *A mellvágás* épen ugy irányítandó. mint a belsőarcz, azzal a különbséggel, hogy itt mélyebben kell vágni.

5. *A hasvágás* két irányból vágható és pedig: az egyik felülről lefelé szintúgy, mint a mellvágás, csakhogy mélyebben a hasnak irányítva; a másik pedig belől alólról felfelé.

6. *Oldalvágás* kívül alólról felfelé a hónalj alá jön.

II. Kéz vagy karrész vágások.

1. *Felső kézvágás*, mely felülről egyenesen lefelé irányítandó.

2. *Alsó kézvágás*, mely alólról egyenesen felfelé irányítandó.

3. *Belső kézvágás*, mely belülről vízszintesen befelé vágandó.

4. *Külső kézvágás*, mely kívülről vízszintesen a külső résznek irányítandó.

5. *Belső felső kézvágás*, mely belőlről lefelé jön.

6. *Külső alsó kézvágás*, mely kívül alólról felfelé megy. Megjegyzendő, hogy a vágások a karra is éppenúgy irányítandók, mint a kézre s maguk a vágások is ugyanazok azzal a különbséggel, hogy a kézvágásnál rövidebben, a karvágásnál pedig hosszabban kell benyúlni. De azért mindig nyújtott karral kell vágni.

2. Egyenes kettős és hármas vágások.

Az egyenes kettős és hármas vágásokat úgy kell kivinni, mint az egyenes egyes vágásokat, csak hogy itt a csuklóból két-három egyenes vágást visz ki a vivó egymásután; pl. a támadó vág fejet és hasat, vagy fejet és oldalt, vagy fejet, hasat és oldalt, vagy fejet, oldalt és hasat, vagy pedig ezek ellenkezőit. Mindezen vágásokat a kézre is éppenúgy intézheti.

A vágásokat mind ki kell vágni. Hogy ha az ellenfél az elsőt védte, vágja a támadó

mindjárt a második vágást vagy esetleg a harmadikat is.

Ezen vágásokat azonban nem kell összetéveszteni a cselvágásokkal.

3. Átmeneti vágások.

Átmeneti vágás alatt értjük a támadásnak azon nemét, midőn az ellenfélre nem egyenesen vág a vivó, hanem, midőn az ellenfél *kardjának hegyét* vagy *kezét* saját pengéjével megkerüli, szóval a vágást az ellenkező vonalban viszi át.

Az *átmeneti vágást* lehet: felső testre, kézre és karra alkalmazni, s van egyes, kettős, sőt hármas átmeneti vágás.

Az egész testre alkalmazott s először kivitt, illetve első vágásokat félkitöréssel, az utóbb kivitt, vagyis utolsó vágásokat pedig egész kitöréssel kell véghezvinni.

Az egyes átmeneti vágást úgy kell kivinni, hogy, ha a két vivó például *külső tartásban* tartja a kardot, hol a kézvágást csakis félkitöréssel intézheti, a támadó egy-

belső vágást mér ellenére és pedig a nélkül, hogy a karját felemelné, csak csuklóból emelve fel kardja hegyét s közvetlenül az ellenfél kardja hegyét kerülve meg, átviszi a vágást, a belső oldalra s vághat belső arczot, mellet, hasat, belső kart vagy belső kezet. Mindezen vágásokat vághatja a vivó fokkal is, éllel is, de az előbbit sokkal inkább ajánlom.

Vagy pedig a támadó kerüli meg kardja hegyével alulról közvetlenül az ellenfél kezét ugyancsak a fentebb megnevezett testrészeket támadhatván meg. Így támadni azonban már nem annyira ajánlatos, mert a vivó ki van téve annak, hogy ellenfele az alatt egy felső elővágást ad.

Ha a két vivó a rendes *felső kardtartásban* tartja a kardot, úgy a támadó csuklógátással kardja hegyét köralakban le és balra befelé hozva, az ellenfél kardja hegyét megkerüli, átjön a felső vonalba s úgy vág fejet.

Vagy pedig az ellenfél kezefejét felülről megkerülve, átmegy a külső vonalba s vág külső kart.

Vagy az ellenfél kezefejét felülről meg-

kerülve s köralakban lefelé indulva, az ellenfél kardját a rendes tartásból kihozva, vág-hatni belső-alsó kart vagy állat úgy éllel, mint fokkal.

Ha a két vivó *belső vivóállásban* tartja a kardot, úgy a támadó a nélkül, hogy karját behuzná vagy felemelné, mielőtt az ellenfél kardja hegyét megkerülte volna, kardja hegyét az ellenfél külső vonalába viszi, megkerülve annak kardja hegyét s vághat vagy külső arczot, külső kart, külső kezét, vagy oldalt. De a külső vágást mindig csakis éllel kell kivinni.

Vagy pedig közvetlen az ellenfél kezét megkerülve s alulról átmenve az ellenfél külső vonalába, külső testrészt vág, de itt is óvakodni kell az ellenfél elővágásaitól.

Ha a két vivó *külső-alsó állásban* tartja a kardot, úgy a támadó kardja hegyével megkerüli alulról az ellenfél kardja hegyét s belső-alsó kart vág, vagy pedig felülről az ellenfél kézfejét kerülve meg, belső testrészt vág. Ezen vágást vághatja a támadó fokkal vagy éllel.

A *kettős* vagy *hármás átmeneti vágást* szintugy kell kivinni, mint az egyest, azzal

a különbséggel, hogy azon az uton, a melyen a támadó átment, visszajön, vagy pedig az ellenfél kardja hegyét megkerülve átmegy s az ellenfél kezét megkerülve visszajön. Az első átmeneti vágás csel gyanánt szolgál s az utolsó pedig kiviteli vágás, a mit kívág a vivő.

Ugyanily formán kell kivinni az átmeneti vágásokat a többi kiállásoknál is.

4. Cselvágások.

Azt a vágást nevezzük *cselvágásnak*, a melylyel a támadó az ellenfél kardját egy más vonalba kényszeríti, hogy ez által azon testrész, melyre a támadó a vágást ki akarja vinni, ne legyen fedve az ellenfél kardja által.

E vágást leginkább akkor szabad használni, ha a vivő biztos tudomással van arról, hogy az ellenfél nem igen használja az elővágásokat s inkább több súlyt fektet a védekekre. A cselvágást úgy felső testrészre, mint kar vagy kézre lehet vágni.

Csel *egyszerű* s *kettős* van.

Az *egyszerű csel* az, mely két vágásból áll, ugymint az első, vagyis szinlelt vágásból, a melyet kívágni nem szabad, hanem csak

mutatni s a másik tényleg kivágott vágásból, irányítva az ellenfél által nyitva hagyott testrészre.

A *kettős csel* áll: három vágásból és pedig két színlelt s egy kivitt vágásból. A kettős cselt éppen úgy kell kivinni, mint az egyszerű cselt, csak hogy itt két színlelt vágást mutat a támadó és pedig úgy, hogy a hová az első színlelt cselt tette, onnan visszajön és csak azután vágja ki a vágást ugyanarra a helyre, de vághatja ellenkező részre is.

Ugy az egyszerű, mint a kettős cselnél használható és használandó a szúrás is csel gyanánt.

Cselezni lehet előre menéssel, különösen ha szurással akar a vivó cselezni; vagy pedig félkitöréssel, a mikor is csak az utolsó vágásnál, a melyet kivinni óhajt, szabad s kell egész kitörést csinálni. A kéz- és karvágást csakis félkitöréssel.

Néhány cseltámadás leírása.

Egyszerű csel: a támadó mutat egy színlelt fej vagy felső kéz támadást, a védő azt védeni akarja, a támadó pedig abban a

pillanatban vág egy oldalt, vagy alsó kéz-vágást, vagy megfordítva, a midőn a támadó mutatott egy színlelt fej vagy belsőkéz vágást s mikor a védő azt védeni akarja, abban a pillanatban vág a támadó egy has vagy külső kézvágást. Vagy ellenkezőleg; támadó csináljon egy cselszúrást kívülről és mikor az ellenfél kardja a vonalon kívül van, vágjon belső arczot, mellet, hasat, vagy kezét.

Támadó csinál egy cselszurást belől s midőn az ellenfél kardja a vonalon túl van, vág egy külső arczot, oldalt vagy külső kezét.

Kettős cselvágás: a támadó csinál színlelt fej és has, vagy belső s külső kézvágást s mikor a védő azt védeni akarja, vág oldalt vagy vissza újból fejet vagy alsó kezét, vagy újból belső kezét s ellenkezőleg.

A támadó mutatott színlelt oldal s fejevágást vagy felső s alsó kezét, s mikor a védő azok ellen védekezik, vág vissza oldalt vagy hasat, vagy belső, vagy újból felső kezét, vagy ellenkezőleg.

Támadó csinál egy cselszúrást kívül s belől, vagy belől s kívül s ha ellenfelének kardja a vonalon túl van, vág külső arczot,

oldalt vagy külső kart, vagy belső arczot, hasat vagy belső kezet.

Támadó csinál egy cselszúrást kívül, egy színlelt hasvágást s midőn az ellenfél azt védi, vágjon külső arczot, vagy oldalt, külső kezet vagy fejevágást.

Támadó csinál egy csel szúrását belől s egy színlelt külső arcz, oldal vagy külső kéz vágást s vág belső arczot, hasat vagy alsó kezet.

Ezen néhány cseltámadás leírása talán elegendő a többi fel nem sorolt cselvágás megértéséhez is.

5. Szurások.

A szúrását leginkább csel gyanánt használják s csakis akkor kell használni, midőn a támadó rohamosan akarja ellenfelét visszaszorítani vagy pedig, ha a megtámadott oly szűk helyre szorított be, a hol nem használhatja a kardját vágásra.

Szúrás kétféle van, ugymint: *belső* s *külső* szúrás.¹

¹ Némely vivóteremben a belső szúrását felsőnek, a külső szúrását pedig alsónak nevezik.

Belső szúrás. A belső szúrásnál a vivó könyökét kissé behúzza s a szúrást a kardpengén belől, hegygyel mellének irányítva vagy előremenést vagy kitörést alkalmazva viszi ki, kardját ruganyosan kilökve, a kardot éllel felfelé tartva.

Külső szúrás. A külső szúrást éppen úgy kell kivinni, mint a belső szúrást, csak-hogy itt a kardpengén kívül, az ellenfél oldalának kell irányítani a szúrást.

Fokvágások.

(H á t é l v á g á s.)

Manapság a vivók leginkább a *fokvágást* használják és pedig azért, mert a fokkal való vágás gyorsabban, erősebben s mélyebben adható be és a mi legnagyobb előnyéül szolgál ezen vágásnak, az az, hogy a *kis körrel való vágást* a legkönnyebben elősegíti.

A fokkal való vágásnak tiszta kiviteléhez nagy gyakorlat szükséges, mert a fokkal való vágás főképen csuklóból vezetendő.

A fokvágást éppúgy a felső testrészekre, mint a kézre vagy karra lehet alkalmazni.

Ha a vivó a fokvágásnak meglehetősen gyakorlatában van, akkor könnyen kiviheti az elővágást is. Mert ha tisztán fokkal vágni nem tud, akkor bizonyára az elővágást sem fogja megtanulni, mivel a fokvágás az elővágás előiskolája.

Fokvágás hatféle van és pedig:

1. Felső.
2. Belső-felső.
3. Belső.
4. Belső-alsó.
5. Alsó.
6. Külső-alsó.

A fokkal vágás *iránya* mind a felső testrészekre, mind pedig a kéz vagy karra egy és ugyanaz, azzal a különbséggel, hogy míg a felső testrészek fokkal való vágásainál a *kitörés* használandó, addig a kéz- vagy kar-fokvágásnál a *félkitörést* kell használni. Például:

1. A *felső fokvágás* mehet: fej, váll, félkar vagy felső kézre.

2. A *belső-felső fokvágás* mehet: belső arcz, mell, has, belső-felső kar vagy belső-felső kézre.

3. A *belső fokvágás* mehet: belső arcz, mell, has, belső kar vagy belső kézre.

4. A *belső-alsó fokvágás* mehet: mell, has, belső alkar vagy belső-alsó kézre.

5. Az *alsó fokvágás* mehet: az állnak, az alkarnak vagy alsó kéznek.

6. A *külső-alsó fokvágás* mehet: külső-alsó karnak vagy külső-alsó kéznek.

Ha a vivó fokvágást akar vágni, sohasem szabad fokkal indítani a vágást, hanem mindig éllel. Például:

1. A *felső fokvágás* felülről egyenesen lefelé irányítandó és pedig éllel kezdve. A vágás közben a kézfej a könyök segítségével hirtelen egészen átfordítandó úgy, hogy a körmök jobbra kifelé nézzenek s a könyökcsont pedig felfelé. A kezet ruganyosan fel és kifelé rántjuk s így a hirteleni csukló felrántás és kézfej átfordítása által a fok az irányított testrészre csapódik és ez által egyszersmind a rendes kardtartásba jön a vivó.

2. A *belső-felső fokvágás* szintén úgy

viendő ki, mint a felső, azzal a különbséggel, hogy az irányt nem egyenesen felülről lefelé, hanem rézsutosan belől-felülről lefelé kell vezetni, a kezét pedig jobbra kifelé kell rántani.

3. A *belső fokvágás* is éppen úgy viendő ki, mint a *belső-felső fokvágás*, azzal a különbséggel, hogy egészen vízszintesen vezetendő a vágás. A vágás megindításánál a körmök felfelé néznek s a vágás alatt a kézfej hirtelen felfelé fordítandó úgy, hogy a körmök lefelé nézzenek, a kéz pedig oldalt jobbra kifelé rántandó.

4. A *belső-felső fokvágást* szintúgy kell kivinni, mint a *belső*t, csak hogy a *belső-alsó fokvágás* kívül, alulról felfelé irányítandó s a kezét nem vízszintesen oldalt, hanem rézsutosan oldalt, jobbra és lefelé kell rántani.

5. Az *alsó fokvágást* éppúgy kell vágni, mint a *belső-alsót* vagy *külső-alsót*, azzal a különbséggel, hogy az *alsó fokvágást* alulról egyenesen felfelé kell irányítani s a kezét lefelé rántani.

6. A *külső-alsó fokvágást* kívül, alulról

felfelé kell irányítani, a kezét pedig balra lefelé és rézsutosan lefelé kell tartani úgy, hogy a körmök felfelé nézzenek.

Elővágások.

Az *elővágás* azon neme a vágásoknak, a melyeknél az ellenfél vágását a vivó nem védi, hanem abban a pillanatban, midőn az ellenfél vág, egy hátrálással vagy kikerüléssel a vágást elmellőzve, ellenfelének bevág.

Az elővágásokat csakis akkor szabad alkalmazni, ha az ellenfél nem csinálja a támadásokat túlrohamosan. Ha az ellen félakár felső testrészre, akár kézre vág, az elővágást csakis kézre vagy karra szabad adni.

Az elővágás kétféleképen alkalmazandó, ahhoz képest, a mint az ellenfél a kézre vagy felső testrészre támad.

Minthogy az elővágásnak az ellenfél vágását meg kell előznie, azért szükséges, hogy a vivó azt a lehető leggyorsabban vigye ki. Így tehát itt csellel kell élni, a mennyiben egy bizonyos testrészét készakarva mutatassa védtelenül a vivó, hogy ellenfelét arra

a vágásra kényszerítse. S midőn az a támadást megteszi, akkor megelőzve ellenfelét, elővágással él. De ezen elővágások tökéletes kivitelére nagyon nagy gyakorlottság szükséges.

Ha az ellenfél kézre vagy karra támad, háromféle kéz vagy kar elővágást alkalmazhat:

1. ha az ellenfél *belső* vagy *alsó* kezet támad, használandó a *felső kéz elővágás* fokkal;

2. ha az ellenfél *felső* kezet támad, használandó a *külső-alsó kéz* elővágás fokkal;

3. ha az ellenfél *külső* kezet támad, használandó a *külső kéz elővágás* éllel.

Ha felső testrészre támad az ellenfél, négyféle kéz vagy kar elővágást alkalmazhat:

1. ha az ellenfél *fej*et vagy *belső arc*ot támad, használandó a *belső elővágás karra* vagy kézre fokkal;

2. ha az ellenfél *külső arc*ot támad, használandó a *külső-alsó elővágás karra* vagy kézre fokkal;

3. ha az ellenfél *oldalvágással* támad, használandó *felső karra* vagy kézre az *elővágás* éllel;

4. ha az ellenfél *hasat* támad, használható a *belső-felső elővágás* kar vagy kézre fokkal vagy éllel.

Ha az ellenfél kézre támad.

1. *Felső kéz elővágás.* A vivó az ellenféllel szemben külső kard-tartásban állást foglal úgy, hogy a kardja hegyét egy kissé a vonalon kívül jobbra tartja, ez által a *belső* és *alsó* kéz van védetlenül hagyva.

Mikor az ellenfél belső kezét támad, abban a pillanatban kezét felfelé kapja s a csuklóját megfordítja úgy, hogy a körmök egészen jobbra nézzenek, a kard éle pedig fel, a kard hegyét hirtelen lecsapja, így az ellenfél vágása a kar alatt átszalad, ő pedig bekapja az elővágást.

Ha pedig alsó kezét vág az ellenfél, épen úgy kell tennünk, mint a belső vágásnál, azzal a különbséggel, hogy itt a kezét is egyszersmind egy kissé jobbra kell rántani.

2. *Külső alsó kéz elővágás.* A vivó az ellenféllel szemben *külső-alsó* kardtartásban állást foglal úgy, hogy kardja hegyét egy

kissé balra a vonalon kívül tartja s ez által a felső kéz védtelen marad. S mikor az ellenfél felső kezét támad, akkor a vivó a kezét a térdek magasságába rántja rézsutosán balra lefelé, a csuklóját pedig annyira átfordítja, hogy a körmök félig felfelé nézzenek. A kardja hegyét abban a pillanatban s abban az irányban hirtelen felfelé csapja s így az ellenfél kardja jobbról egyenesen lejön s bekapja a külső alsó kar vagy kéz elővágást.

3. *Külső kéz elővágás.* A vivó az ellenféllel szemben külső kardtartásban állást foglal úgy, hogy a kard hegyét balra, az élet pedig félig lefelé tartja s ez által a külső kéz marad nyitva. S ha az ellenfél egy *külső felső kezét* támad, abban a pillanatban a kezét hirtelen felkapja, a kard élet jobbra lecsapja, így az ellenfél vágása a kar alatt elszalad s bekapja a külső kéz elővágást. Ezen elővágás kissé veszélyes s csakis gyakorlott vivóknak ajánlom.

Elővágásokat a rendes vivó-állásban kell kivinni és pedig úgy, hogy a test nehézsége a vágás alatt egészen a bal lábra essék, a jobb lábat pedig ki kell nyújtani, hogy a felső test-

rész hátra huzódjék, miáltal az elővágást könnyebben lehet kivinni.

Ha az ellenfél felső testrészre támad.

1. *Belső elővágás karra v. kézre.* A vivó az ellenféllel szemben külső kardtartásban állást foglal el úgy, hogy a kard hegyét a vonalon kívül kissé jobbra tartja s ez által a fej és a belső rész nyitva marad. S ha az ellenfél egész kitöréssel támad fejet vagy belső arcot, rövid *hátramenés* közben a kezét oldalt jobbra kell rántani úgy, hogy a körmök egyenesen jobbra nézzenek, a kard fokát pedig hirtelen be kell csapni vízszintes irányban, hogy az ellenfél vágása a test előtt jöjjön le s bekapja a belső elővágást kézre vagy karra.

2. *Belső-felső elővágás karra v. kézre* A vivó ugyanazon kiállást foglalja el, mint a fentebbinél. S ha az ellenfél hasat támad, úgy a vivó a jobb láb hátrahúzása közben kezét hirtelen felkapja, a kard fokát lecsapja s így az ellenfél vágása a kard alatt s a test előtt elszalad s bekapja a belső-felső elővágást.

3. *Külső-alsó elővágás karra v. kézre.*

A vivó ugyanazon állást foglalja el, mint az alsó kar vagy kéz elővágásnál. S ha az ellenfél külső arcot támad, egy rövid *hátramenés* közben a védő kezét rézsutusan balra, lefelé a térdek magasságában lerántja, a csuklóját átfordítja úgy hogy a körmök félig lefelé néznek s a kard hegyét fokkal ugyanabban a vonalban hirtelen rézsutosan felfelé löki, s így az ellenfél kardja jobbról a test előtt lefelé jön s bekapja a külső alsó kéz vagy kar elővágást.

4. *Felső elővágás karra vagy kézre.*

A vivó a rendes felső kardtartásban foglal állást ellenfelével szemben úgy hogy a kard hegyét egy kissé balra a vonalon kívül tartja. Ha az ellenfél oldal vágással támad, akkor a vivó *jobb lába hátrahúzása* mellett a kezét balra s kissé felfelé rántja s csuklóját átfordítja, úgy hogy a körmök félig felfelé nézzenek, a kard hegyével pedig balról jobbra egy félkört ír le s így az ellenfél kardja a kar alatt és test előtt szalad el s bekapja a felső kéz vagy kar elővágást éllel.

Kard-penge támadások.

A kard-penge támadásokat csakis akkor lehet használni, ha az ellenfél ezek keresztülviteléhez alkalmas helyzetben tartja kardja pengéjét.

A kard-penge támadásokat arra kell használnunk, hogy az ellenfelet lefegyverezhessük s e lefegyverzés által a támadó az ellenfél kardpengéjét utjából félretaszithassa illetve, szorithassa, a mi által az ellenfélnek nyílt helye marad, s így a támadó a második vágást azon nyílt testrészre mérheti.

Továbbá arra is használható, hogy ha az ellenfél sem támadni, sem valamely állásából kiindulni nem akar, kényszerítsük arra.

Ilyen kard-penge támadás van három féle: *vascsapás*, *vassurolás* és *kard leforgás*

1. Vascsapás.

A *vascsapás* jelentését a szó magában foglalja.

A vascsapást különféle képen lehet alkalmazni, például:

1. Ha az ellenfél a rendes kardtartásban a kard hegyét mélyen le tartja, akkor a támadó a saját kard-pengéje közepével az ellenfél pengéjének közepét egy gyors rövid mozdulattal megüti és pedig úgy, hogy a kard hegyével egy egész kört ír le, felfelé megindulva jobbról balra úgy, hogy az éle érje az ellenfél kardpengéje lapját s a csuklóját ez által egész átfordítsa a nélkül, hogy a karját vagy testét megmozdítaná.

A csapást lehetőleg alólról felfelé kell irányítani, mi által az ellenfél kardjának hegye oldalt a vonalon kívül esik s abban a pillanatban egész kitöréssel lehet vágni fejet vagy belső testrészt.

Lehet ezen vascsapást úgy is kivinni, ha a támadó azt rohamosan akarja megtenni, hogy a bal lábbal egészen a jobb láb elé lép s a testrész támadásnál a jobb lábbal egész kitörésbe megy át, szóval a bal lábbal megindulva két lépést tesz.

De a vascsapást nagy gyorsasággal kell kivinni, mert, ha az ellenfél a támadó szándékát, mielőtt az megtenné, észreveszi elmelőzheti a kard hegy felemelése által a vascsapást s a támadó ekkor biztosan veszve van.

Ha az ellenfél *külső állásban* vagy rendes *felső állásban* tartja a kardot, a hegyét a vonalon kívül fordítva, akkor a támadás itt is helyén van és pedig épen úgy mint a rohamos támadásnál.

Ezen támadást már könnyebb véghez vinni, mint az előbbit. Itt a támadó a kardja hegyét, a mint a rendes vivó állásban áll, két arasznyira felemeli, kardja élét balra az ellenfél kardjának fordítja s egy rövid csukló mozdulattal a saját pengéje közepével és élével az ellenfél pengéjének közepére — lapjára — vág úgy, hogy a vágás egy kis surolással történjék, s e surolás az ellenfél pengéje közepétől a markolat kengyelnek legyen irányítva. Vagy pedig egész kitöréssel vagy a bal lábbal megindulva két lépéssel történik e támadás. S ha a vascsapást megtette a támadó, abban a pillanatban egy külső arczot, fejet, vagy felkart vág, vághat még belső testrészt is, de ez már több időt vesz igénybe.

2. Vassurolás.

A *vassurolás* hasonló a *vascsapáshoz*, de ezt már védéseknél is jó alkalmazni.

1. Ha a támadó vassurolással akar támadni, azt többnyire csak akkor használhatja, ha az ellenfél *külső kard tartásban* áll fel, vagy *belső*, vagy *felső* tartásban áll, de ekkor is csak azon esetben ha a kard hegye a vonalon kívül van, vagy pedig, ha lappal s nem éllel tartja felfelé a kardot.

A surolást a támadó a penge közepével és élével csinálja s mindég az ellenfél kardlapját érinti s a közepétől a markolatkegyel felé irányítja a surolást egy erős csukló nyomással.

A kardpenge surolást épen úgy kell kivinni mint a vascsapást.

A vassurolást többnyire vivó állásból s tisztán csuklóból a csukló teljes erejével kell csinálni.

3. Kard lefogás.

A kard lefogás kétféle, u. m. *egyenes* és *csavarítással* kivitt.

1. Az *egyenes kard lefogást* akkor lehet alkalmazni, ha az ellenfél kardpengéje hegyét jóval a vonalon kívül tartja. Akkor a támadó rohamos *előremenéssel* vagy kitöréssel a saját

kardpengéje erejével és élével — a kard hegyét azonban előre irányítva, — a legrövidebb uton teljes csuklóerővel — a kar kinyújtása által — az ellenfél kard pengéjének erejét s élet megtámadja s *le* vagy *oldalt* nyomja.

2. Kard lefogás csavaritással. A kard lefogást csavaritással akkor kell alkalmazni, ha a vívó a rendes felső kardtartási állásban vagy összekeresztezett tartásban tartja a kardot. Például: ha a vívó rendes kardtartásban áll, ekkor kardja hegyével jobbról balra, lefelé egy negyed kört ír le úgy, hogy kardpengéjének közepe ellenfele kardjának közepét éllel érintse s ekkor gyorsan átfordítja csuklóját úgy, hogy saját kardja felül legyen, éle pedig felfelé nézzen, szóval a támadó kardpengéjének hegyével egy egész kört ír le. Ugyanebből az állásból a támadó átvevén kardját felül a baloldalra, a kard hegyét leengedi, saját kardja közepével ellenfele kardjának közepét megérinti s ekkor kardja hegyét átlöki alól a jobb oldalra, a kard élet pedig egészen felfordítja s a kardját balra nyomja.

Ha összekeresztezett állásban foglalnak állást a vivók, akkor a kard lefogást csavarítással ép úgy kell kivinni, mint a rendes felső kardtartási állásban azzal a különbséggel, hogy itt már nem kell átemelni a kardot a bal oldalra, miután az már úgy is ott van.

Visszavágások.

A *visszavágás* az, midőn az ellenfél vágását kifogtuk s mielőtt még az ellenfél visszahelyezkedett volna vivó-állásába, abban a pillanatban visszavágunk. Ilyen esetekben nem igen szükséges az egész kitörés.

A visszavágás lehet: *egyes* és *kettős*. A kettőst csellel kell végbe vinni. Ajánlatos azonban, hogy leginkább az egyest használja a vivó.

Van még *ellen visszavágás* is, a midőn az ellenfél visszavágását a támadó kifogta s ujjalag visszavág.

A visszavágni tudás a legszükségesebb és a legszebb a vivásban, mert a ki jól tud visszavágni, arra nézve a fél siker biztosítva

van a mérkőzéseknél. Minthogy az ellenfelet leginkább akkor lehet a támadásban meglepni, mikor az nem is számít rá, s ezt leginkább a visszavágással lehet elérni.

Az *egyes visszavágás*. Ha az ellenfél egy fejevágást vág, védő azt védi s visszavág a test belső részére akár éllel akár fokkal vagy megfordítva.

Az *ellen visszavágás*. Ha az ellenfél az adott fejevágást kifogta s visszavág fejet vagy hasat, védő azt védi s visszavág fejet vagy hasat.

A többi támadásokról nem találtam szükségesnek itt bővebb magyarázatot adni, mert az iskola vivás VII. VIII. és IX-ik leczkésében azok le vannak írva.

Védések.

A vágás kifogása.

Az ellenfél vágásait a kardpenge erejével s élével kell kifogni, s nem szabad a vágást feszes karral kifogni, hanem a karnak a vágás elé való lökésével kissé ruganyossá kell tenni a védést. Sohsem szabad úgy védeni, hogy a vivó saját kezével eltakarja a saját

arczát, mert ez által nem veszi észre, hogy az ellenfél egyenes vágással vagy csellel akarja-e megtámadni.

Egyenes egyes felsőtestrészt védés.

Hatféle egyenes egyes felsőtestrészt védés van :

1. *Fejvédés.* A vivó a vivóállásból a kardhegygyel balra lefelé indulva egy negyed kört ír le úgy, hogy a kardhegye balra egy kissé a vonalon kívül essék, éle felfelé tartva marad s ebben a helyzetben a jobb karját annyira felemeli, hogy saját kardja alatt ellenfelét lássa.

2. *Belső arczvédés.* A megtámadott a vivóállásból a kard hegyét a jobb térd magasságában leengedi, a kard élét balra fordítja, kezét kissé felemeli s annyira balra hozza, hogy a kar és kardpenge közt ellenfelét lássa.

3. *Mell vagy hasvédés.*¹ Épen úgy történik, mint a belső arczvédés azzal a különb-

¹ Ezt a hasvédést akkor kell alkalmazni, ha vízszintesen, vagy felülről lefelé vág az ellenfél.

séggel, hogy a mell vagy hasvédésnél a kardpenge felett kell át nézni.

4. *Külső arcvédés.* A vivóállásban a kardhegyét egyenes vonalban körülbelül két arasznyira fel kell emelni, a jobb kézfejet kissé leeresztetni s a kard élet jobbra kifelé fordítani.

4. *Oldalvédés.*¹ A vivóállásban a kard hegyét egyenes vonalban a jobb térd magasságáig le kell eresztetni, a kar mozdulatlan marad, a kard élet pedig kifelé és lefelé fordítani.

6. *Hasvédés.*² A vivóállásban a kard hegyét körülbelől két arasznyira fel kell emelni, élet balra befelé fordítani s ily kardtartással a jobb kezét rézsutos vonalban lefelé balra, egy kissé a vonalon kívül hozni.

Egyenes egyes kéz- és karvédés.

A kéz- és karvédés egyforma. A kéz vagy karvágást sem szabad soha a markolat

¹ Ha az el enfél akár alólról felfelé, akár pedig vízszintesen vágja az oldalt ugyancsak ezen védés használandó.

² Alkalmazni kell, ha alólról felfelé vág az ellenfél.

kengyellel (kardkosár) kifogni, hanem mint a felső testrészek védésénél a kardpenge erejével s élével.

Egyenes egyes kéz- vagy karvédés hatféle van:

1. A *felső kéz- vagy karvédés*. A vivó a vivóállásban a kard hegyével egy negyedkört balra alólról felfelé ír le úgy, hogy a kardhegy a vonalon kissé kívül essék és az éle felfelé nézzon.

2. *Alsó kéz- vagy karvédés*. A vivó a vivóállásban a kard hegyével egy negyedkört lefelé balra ír le úgy, hogy a kard hegye a vonalon kívül essék, a kard élét egészen lefordítja, abban a helyzetben a kardot lesüllyesztí annyira, hogy a kézfej a csipővel egy irányban legyen.

3. *Belső kéz- vagy karvédés*. Ugyanugy védendő, mint a felső testrészt védeceknél a 6-ik pont alatt előadott hasvédés.

4. *Külső kéz- vagy karvédés*. Ugyanugy kell ezt is védeni, mint a felső testrészt védeceknél a 4-dik pont alatt előadott külső arczvédést.

5. *Belső-felső kéz* vagy *karvédés*. Teljesen az, mint a felső testrész védéseknél a 2-ik pont alatt leirt belső arczvédés.

6. *Külső-alsó kéz* vagy *karvédés*. Mint a felső testrész védésnél az 5-ik pontban leirt oldalvédés.

Az egyenes kettős, hármas vágások védesei.

Minthogy ezen vágások védesei épen olyanok, mint az egyenes egyes vágásokéi, csakhogy itt több vágást kell egymásután kivédeni; ennélfogva felesleges hosszadalmasan magyarázni az egyik védésből a másik vágás védésére való átmenést, annyival is inkább, minthogy ezt a gyakorlat ugyis meg hozza.

Egynehány példa azonban szolgáljon mégis felvilágosítóul:

Ha az ellenfél külső s belső arczot támad, akkor a megtámadott a külső arczot kivédi s kardja hegyét leereszti egyenesen a térd magasságáig, a kard élét balra fordítja s karját balra hozza.

Ha az ellenfél belső arczot, fejet s oldalt támad, akkor a megtámadott védi a belső arczot, felemeli a kard hegyét a fejezésre, a kard élét lefordítja s karját egyenes vonalban lehozza.

Az egyenes kettős s hármás kéz vagy karvágások védesei épen így történnek.

Az átmeneti vágások védesei.

Ezen vágások védesei épen úgy történnek, mint az egyenes egyes vágások védesei, mert ezek csak annyiban különböznek az egyenes egyes vágásoktól, hogy átmennek pl. a felső vonalból az alsóba, a külsőből a belsőbe vagy megfordítva.

Más tekintetben azonban ugyanazok a vágások.

A cselvágások védesei.

A cselvágások védeseit épen úgy kell kivinni, mint az egyenes kettős s hármás vágások védeseit azzal a különbséggel, hogy a csel gyanánt szolgáló vágás védesét nem kell s nem is szabad egészen kivinni, hanem csak

félíg, mert ellenkező esetben könnyen eikés-
hetik a megtámadott a második vagy harma-
dik — nem csel gyanánt szolgáló — vágás
védésétől.

Szúrások védesei

A szúrásokat kétféleképen lehet védeni,
u. m. *egyenesen* és *körrel*.

Ha a támadó belső szúrást intéz ellen-
felére, akkor ez leengedi a térdek magas-
ságáig a kardját s élet befelé fordítja balra s
a kart balra hozza át, épen úgy mint a has
védésénél. Ez az egyenes véde.

Ha pedig a támadó külső szurással tá-
mad, akkor a védő a kard kegyét leereszti
s élet kifelé jobbra fordítja, kezét pedig a
vonalon kívül jobbra hozza.

Ha az ellenfél szúr a kard alatt egy
külső vagy belső szúrást, azt körrel védjük.

Körvéde.

A *körvéde* a védek legszebb, de egy-
szersmind legnehezebb neme, s épen ezért
nagy gyakorlottság szükséges annak sikeres

használatához, egyrészt azért, mert tisztán csuklóból kell kivinni, másrészt pedig mert a lehető leggyorsabban kell csinálni.

Ha a rendes felső kardtartásban áll a két vivó s a támadó egyenesen bemenve támad a pengén belől, de külső arczot, úgy a megtámadott kardja hegyével — lefelé balra indulva — s egy kis kört írva le védi ki azt.

Ha oldalt támad a támadó egyenesen bemenve, akkor a védő kardja hegyével egy balra lefelé induló kis kört ír le s védi a vágást.

Általában azon vágások védésénél, a melyeket egyenesen bemenve vihet ki a vivó, szükséges a *körvédés*.

A kézvívásnál, ha a vivó külső kardtartásban áll s a támadó vág pl. belső kezet, akkor nem akarván védeni a rendes belső kéz védéssel, kardja hegyével lefelé balra induló kis kört csinál s úgy védi a vágást.

Fokvágás védeése.

A fogvágás védeése épen úgy történik, mint az éllel vágás védeése, azzal a különb-

séggel, hogy itt jobban elébe kell menni a vágásoknak, mert a kard hegye mélyebben behajlik. Annyival is inkább szükséges ezen védesnél a kardot jól elébe vinni a vágásnak, mert a rendes vivó kard kissé hajlott lévén, ha szabály szerint vágunk, még jobban behajlik illetve mintegy becsapódik a kard foka.

Visszavágások védesei.

A visszavágások védesei a legnehezebbek, mert ezeket mindig körvédekkel kell védenünk.

Ezen védeket igen gyorsan s legtöbbször még a kitörésből kell kivinni.

A támadó vág ellenfelére egy fejevágást, az ellenfél védi s visszavág fejet, a melyet a támadó egy balra lefelé induló körrel véd.

A támadó vág ellenfelére egy mell vágást, ez utóbbi védi s visszavág a mellre, a melyet a támadó csukló felfordításával karját balra hozva véd, ki úgy, hogy a védeés kivitelénél a köröm jobbra nézzen, a leeresztett kardhegy éle pedig balra.

A támadó vág belső arczot, az ellenfél védi azt s visszavág fejet, a melyet a támadó egy balra lefelé induló körrel véd.

Vannak oly védések, a melyeket egyenesen kell védeni pl. a támadó vág oldalt, az ellenfél védi s visszavág külső arczot stb.

Kéz vagy karra való visszavágásokat ugyan így kell védeni.

Igyekezni kell, hogy lehetőleg ne maradjanak a vivók a kitörésben, mert ez hátrányukra szolgál, a menyiben még a védeés esetében is bekaphatják a visszavágást.

Szükség védések.

A *szükség védések* határozottan célszerűtlenek, de mind az által némelykor kiségitik a vivót olyan helyzetéből, a midőn már a gyors megtámadtatás miatt nincs ideje más, illetve a szükséges s szabályszerű védést alkalmazni.

Szükség védeésre például szolgálhat a következő eset:

Az ellenfél vág fejet, külső arczot s oldalt. A vivó a fejet s külső arczot kivédi,

de ideje már nincs arra, hogy szabályszerűen védje az oldalt is, tehát, hogy ennek daczára is védve legyen egyszerre mind a külső arcz, mind az oldal vágás ellen, kezét a czomb közepéig lekapja, csuklóját jobbra fordítja, a kard hegyét jobbra a vonalon kívül hozza s az élt is jobbra fordítja.

A vivó támad fejet, az ellenfél kifogja s visszavág ugyan csak fejet de ideje nincs már a vivónak a rendes fejkvédést alkalmazásba venni, ekkor kényszerítve van a következő szükség védésére: csuklóját felfordítja úgy, hogy a kard éle felfelé nézzen, karját könyökbe behajtja s balra rántja, a kard hegyét pedig jobbra a vonalon kívül hozza, úgy hogy a kard éle felfelé nézzen, a vivó pedig a kard alatt nézhessen el.

Az ellenfél vág belső arczot vagy mellett s nem levén ideje a vivóknak rendes védekkel védekezni, karját balra lefelé kapja, a kard hegyét pedig a vonalon belől hagyja felfelé irányítva.

A mellvágásnak ezen védekeése régebben rendes mellvédés volt, ma már azonban csak

az alólról jövő mellvágásnak rendes védeése ez, míg a felső mell véedésnek csak szükséges védeése.

Az elővágások kikerülése.

A védekezés ezen neme arra szolgál, hogy vajjon ellenfele tud-e biztosan vágni, nem ingadozik-e abban, hogy mit vágjon vagy hogyan?

Ha észreveszi a vivó, hogy ellenfele elővágással gyakran él, akkor, hogy annak kapását kikerülje, előbb egy színlelt vágást mutat, a mire az ellenfél kivágja az elővágást, melyet a vivó kivédve tüstént visszavág.

Ezen védekezési mód elősegíti különösen a vivónak éber figyelmét s azért ajánlatos, hogy gyakorolják a vivók.

Ha az ellenfél vascsapással támad.

Ha az ellenfél vascsapással támad, ezen támadás ellen úgy kell védenie magát a vivónak, hogy, ha a vascsapás támadásnál említett állások valamelyikét foglalja el a vivó, hogy kardja hegyét vagy felemeli, ha a hegye

lefelé állott, vagy leereszti, ha felfelé állott. Szóval arra kell vigyázni a vívónak, hogy a vascapással való támadásoknál kardja ne legyen keresztbe ellenfele kardjával. Ha ezt megteszi, akkor ellenfelének kardvágása a levegőbe megy, s legkönnyebben beadhatja a visszavágást. Vagy pedig engedni kell a vágást s akkor könnyedén kell tartani a kardot, hogy egy kör megtevése által újra állásba jöhessen a vívó.

Ha az ellenfél vassurolással támad.

Ha az ellenfél vassurolással támad, akkor a vívó úgy védekezik ellene, hogy engedi a surolást megtenni s midőn már majdnem véghez vitte az ellenfél azt, a vívó szintén végig surolja amannak kardját és pedig úgy, hogy mintegy ellennyomást használva ezután tüstént egy vágást mér ellenfelének valamely védtelenül hagyott testrészére.

Ha az ellenfél a kardot lefogja.

Ha az ellenfél a kardot lefogja, úgy védi magát a vívó, hogy engedi lefogatni a

kardját s midőn az megtörtént, akkor ha az ellenfél nem vág, megkerüli gyorsan annak kardja hegyét s visszavág; ha pedig csak csel gyanánt használta ellenfele, azt kifogja, illetve kivágja a jöhető vágást s ezután vág vissza.

A vágás átengedése.

A *vágás átengedése* abban áll, hogy a vivó ellenfele vágása előtt felemeli kardját s jobb lábbal hátralép vagy pedig egy rövid visszamenést alkalmaz.

Ezen vágás átengedést azonban csak akkor ajánlatos használni, ha az ellenfél röviden vág.

Iskola vivás.

Az iskola vivás összeállított vezényszavai

Az iskolavivás tulajdonképen gyakorlati iskolája a mérkőzésnek. Ezen gyakorlati iskolát én a következő leczkékben állítottam össze:

I. Leczke.

E leczke áll: egyenes egyes, kettős és hármas felső testrészt vágásokból s védésekből.

Vágni fejet, védeni fejet, vágni fejet.

Védeni arczot belől, vágni kívül.

„ arczot kívül, vágni belől.

„ fejet, vágni fejet.

„ arczot belől és kívül.

Vágni arczot belől és kívül.

Védeni arczot kívül és belől.

Vágni arczot kívül és belől.

Védeni fejet, vágni fejet.

„ fejet és hasat.

Vágni fejet és hasat.

Védeni fejet és oldalt.

Vágni „ és „

Védeni „ vágni fejet.

„ „ hasat és oldalt.

Vágni „ „ és „

Védeni „ oldalt és hasat.

Vágni fejet „ és „

Védeni „ vágni fejet.

„ hasat, vágni fejet.

„ oldalt, „ „

„ arczot belől, vágni kívül.

„ arczot kívül, vágni belől.

„ fejet, vágni fejet.

„ hasat és fejet.

Vágni hasat és fejet.

Védeni oldalt és fejet.

Vágni „ és „

Védeni fejet, vágni fejet.

„ hasat, fejet és oldalt.

Vágni „ „ és „

Védeni oldalt fejet és hasat.

Vágni „ „ és „

Védeni fejet, vágni fejet.

„ hasat, „ „

„ oldalt „ „

„ arczot belől, vágni kívül.

„ „ kívüli „ belől.

Védeni fejet, vágni fejet.

II. Leczke.

E leczke áll: egyenes egyes és kettős kéz vagy kar vágásokból és védésekből.

Védeni felső kezét, vágni felső kezét.

„ alsó „ „ alsó „

„ belső „ „ belső „

„ külső „ „ külső „

„ felső „ „ alsó „

„ alsó „ „ felső „

Védeni belső kezet, vágni külső kezet.

„ külső „ „ belső „

„ felső „ „ felső „

„ belső és külső kezet.

Vágni külső és belső „

Védeni „ és „ „

Vágni belső és külső „

Védeni felső kezet, vágni felső kezet.

„ belső felső és külső alsó kezet.

Vágni külső alsó és belső felső kezet.

Védeni „ „ és „ „ „

Vágni belső felső és külső alsó kezet.

Védeni felső kezet, vágni felső kezet.

III. Leczke.

E leczkénél minden összetett vágások és védések után jönnek a *felső kéz visszavágások* és annak védései.

Vágni alsó kart belől. (*fokkal*)

Védeni „ „ „

Vágni alsó kart belől és kívül. (*belől fokkal*)

Védeni alsó kart belől és kívül.

Vágni arczot kívül. (*egyenesen bemenve*)

Védeni „ „ (*körvédéssel*)

Vágni arczot kívül és belől.

Védeni „ „ és „

Vágni oldalt (*egyenesen bemenve*).

Védeni „ (*körvédéssel*).

Vágni oldalt és hasat (*hasat fokkal*).

Védeni „ és „

Vágni hasat alólról fel és külső arczot.

Védeni „ „ és külső arczot.

Vágni hasat alólról fel és védeni külső arczot.

Védeni „ „ és vágni külső arczot.

Vágni hasat felőlről le és a kard hegyét
megkerülve alsó kezet fokkal.

Védeni hasat és alsó kezet.

Vágni „ kezet alól és felől.

Védeni „ alsó és felső kezet.

Vágni belső arczot és külső alsó kart.

Védeni „ „ és „ „ „

Vágni külső alsó kart és belső arczot fokkal.

Védeni „ „ „ és „ „

IV. Leczke.

E leczkében már az előmenést s visszamenést is használjuk s szúrások és cselezések is fordulnak elő; a visszavágások és azok

védése nem a felső kézre, hanem a fejre történnek.

Előremenés szurás kívül s vágni oldalt.

Visszamenés védeni szurást kívül és oldalt.

E. m. szúrás kívül s vágni hasat (*fokkal*).

V. m. védeni szurást kívül és hasat.

E. m. szúrás kívül és vágni oldalt és hasat (*fokkal*)

V. m. védeni szurást kívül oldalt és hasat.

E. m. szúrás kívül és vágni hasat felőlről le és hasat alólról fel.

V. m. védeni szurást kívül hasat felőlről és alólról.

E. m. szúrás kívül, s vágni hasat felőlről le, hasat alólról fel és felső kezet.

V. m. védeni szurást kívül hasat felőlről, hasat alólról és felső kezet.

E. m. szurás kívül s vágni hasat felőlről le, hasat alólról fel s *védeni* felső kezet.

V. m. védeni szurást kívül, hasat felőlről, hasat alólról és *vágni* felső kezet.

E. m. szurás kívül, s vágni hasat és fejet (fejet *fokkal*).

V. m. védeni szurást kívül, hasat és fejet.

E. m. szurás belől, vágni külső arczot oldalt és hasat.

V. m. védeni szurást belől, külső arczot, oldalt és hasat.

E. m. szurás belől s vágni oldalt és belső arczot (arczot fokkal).

V. m. védeni szurást belől oldalt és belső arczot.

E. m. szurás belől és *védeni* fejet.

V. m. védeni szurást belől és *vágni* fejet.

Vágni hasat és védeni fejet.

Átengedni a hasvágást (jobb lábat hátra huzni) és vágni fejet.

Lefogni a kardot s vágni belső kart fokkal.

Kardlefogást engedni s védeni belső kart.

Vascsapás és fejevágás.

Vascsapást engedni s védeni fejet.

V. Leczke.

Lásd: a Fokvágásokat.

VI. Leczke.

Lásd: az Elővágásokat.

VII. Leczke.

Visszavágások kézre.

Támadó: vágjon belső kezet.

Védő: védje azt és vágjon vissza felső kezét fokkal.

T. vágjon alsó kezet.

V. védje azt és vágjon vissza alsó kezet fokkal, vagy felső kezet éllel.

T. vágjon felső kezet.

V. védje azt és vágjon vissza felső átmenettel belső kezet fokkal.

T. vágjon külső kezet.

V. védje azt Vassurolással és vágjon vissza külső kezet éllel.

VIII. Leczke.

Visszavágások egész testre.

Támadó: vágjon fejet.

Védő: védje azt és vágjon vissza fejet átmenettel.

T. vágjon belső arcot.

V. védje azt és vágjon vissza belső arcot átmenettel.

T. vágjon oldalt.

V. védje azt és vágjon vissza külső arczot.

T. vágjon külső arczot.

V. védje azt és vágjon vissza oldalt.

T. vágjon fejet és hasat.

V. védje azt és vágjon vissza belső arczot fokkal.

T. vágjon oldalt és fejet.

V. védje azt és vágjon vissza oldalt.

T. vágjon fejet és oldalt.

V. védje azt és vágjon vissza külső arczot.

IX. Leczke.

Támadás egész testre s vissza-
vágás kéz vagy karra.

Támadó: vágjon fejet.

Védő: védje azt és vágjon vissza belső kart
v. kezét fokkal átmenettel.

T. vágjon külső arczot.

V. védje azt s vágjon vissza külső alsó kezét
fokkal.

T. vágjon belső arczot.

V. védje azt és vágjon vissza átmenettel felső
kart éllel.

T. vágjon hasat.

V. védje azt és vágjon vissza alsó kezét fokkal.

T. vágjon oldalt.

V. védje azt és vágjon vissza külső alsó kart fokkal.

X. Leczke.

Szabad kézvívás.

Lásd: kézvívást.

XI. Leczke.

Egész testvívás.

Lásd: Az egész testre való vívást.

Balkezessel szemben való vívás.

Téves felfogás az, hogy a balkézzezzel vívónak előnye volna a jobb kézzel vívóval szemben. És pedig azért téves, mert ha akad olyan vívóra, a ki balkézzezzel szokott vívni, azzal szemben csak úgy zavarba jön, mint a jobb kézzel vívó a balkézzezzel vívóval szemben.

Ajánlatos azonban, hogy a jobb kézzel vívó gyakorolja a balkézzezzel való vívást is, hogy ez által ügyesedjék s izmosodjék a bal-karja is.

A jobb kézzel vívóra nézve a balkezes vívónak jobb oldala belső, baloldala pedig

külső, míg a jobbkezes vivónál ez megfordítva van.

A jobb kezes legkönnyebben támadhatja meg balkezes ellenfelének külső oldalát s viszont a balkezessel szemben a jobb kezesnek külső része a legkönnyebben megvágható.

A védést épen úgy kell kivinni a balkéz-zel való vágással szemben, mintha jobb kezes vágása ellen kellene a vivónak védekeznie.

Jobb kézzel vivónak nem ajánlom a balkéz-zel vivóval szemben, hogy belső testrészt támadjon, valamint megfordítva sem.

Szabad kézvívás

A *szabad kézvívás* abban áll, hogy az ellenfelek egymás kezére vagy karjára mérik a vágásokat.

A szabad kézvívásnál csakis *félkötőréssel* szabad a vágásokat kivinni és sohasem szabad a vivónak ezen vívásnál helyéből elmozdulni.

A szabad kézvívást már akkor meg lehet s meg is kell kezdeni a vivóknak, midőn már az általam összeállított vívási leczkék közül a II. leczkén tul vannak. Azért is fontos a

szabad kézvivás ily korai gyakoroltatása és tanítása, mert, ha ezt meglehetősen tudják, az egész testre vivásnál a különböző vágásokat sokkal könnyebben kiviszik; másrészt pedig azért szükséges mert a kéz és kar a vivásnál elől levén, azoknak védését első sorban kell elsajátítani.

De meg a szabad kézvivás gyakorlati iskolája az egész testrevivásnak, mert itt alkalmazásba vehető a vágások különböző módozata, főképen pedig az elővágás.

E vivás csakis arczvéddel s keztyüvel van megengedve.

Egész testre való vivás.

Az egész testvivásnál a felsőtest minden részére szabad vágni, nem vévén ki természetesen a kezet és a kart sem.

Az egész test vivásnál csakis övönfelül szabad vágni.

A szabad egész testvivásnál különös figyelemmel kell lenni a vivónak arra, hogy a rendes távolságban maradva a vágásokat mindég kitöréssel vigye ki; ha azonban nincs

meg a kellő távolság a két vivó között, igyekezni kell azt előremenéssel helyrehozni.

E vivásnál különösen nagy előnnyel használható a visszavágás, mert midőn egyik vivó vág, a más k pedig kivédi e vágást, nem lévén elkészülve a pillanat alatt végbemenő visszavágásra, a védő könnyen beadhatja a visszavágást. Épen ezért, hogy a vivók ne legyenek figyelmetlenek, vagy is inkább készületlenek valamely gyorsan kivitt s nem találó vágás után, ajánlom a visszavágás gyakori használatát.

A vivó, ha egy előtte ismeretlen vivóval szemben áll, sohase támadjon mindjárt felső testrészsre, hanem, míg ki nem ismeri ellenfelének mozdulatait s vágásait, gyorsaságát, ügyességét, csak a kéz vagy kar vágásokat vegye használatba.

Ugy a támadásoknál, mint a védések-nél szükséges, hogy a vivók a legnagyobb higgadtságot tanusítsák.

Ha valamelyik fél annyira megvan szorítva, hogy már hátrább menni lehetetlen, akkor egy gyors szurás támadással, de amely csak csel gyanánt szolgálhat, kell szabadulnia

e helyzetből, mert ha egészen a falhoz szorítja a másik fél, akkor először is maga fog zavarba jönni a megszorított, aztán pedig nehezebb is szabadulni e helyzetből.

Ezt az eshetőséget azonban sohasem szabad egy vívónak sem megengedni, hogy megtörténjék.

A vívónak vigyáznia kell arra, hogy midőn támad, egyszersmind készen legyen arra is, hogy ellenfelének az ő vágása közben reá mért vágását elhárítsa s tüstént visszavágást alkalmazhasson, mert ha ezt nem teszi, akkor mindkét fél megkapja az ütést s az ugynevezett „ambó“ jön létre.

Ha az ellenfél is visszavágást használ a fél visszavágása után, annak találását legügyesebben az által kerül ki a fél, hogy ha vágása megtétele után a kitörésből tüstént vivó állásba jön, vagy pedig hátrahajlik.

Az egész testvívásnál a felső kiállást, a kézvívásnál pedig külső kiállást szokták leginkább használni, különben az sohase hozza zavarba a vívót ha ellenfele bármilyen kiállást alkalmaz is.

Szabályok a vivóteremben.

1. A vivóteremben mindenkinek fedetlen fővel kell megjelenni.

2. Ha a vivóterembe vendég lép be, tartoznak azok, kiknél kard van, kardtisztelgés-sel, azok pedig, kiknél nincs, a rendes köszöntéssel üdvözölni a vendéget.

3. A vivótagok, ha már tanulási órájuk elmúlt, csakis a működő tagok beleegyezésével maradhatnak a teremben.

4. Vendégnek a vivómester vagy helyettese beleegyezése nélkül vivni nem szabad.

5. A ki a vivóeszközt helyéről elveszi, tartozik azt használat után ugyanoda visszatenni.

6. A vivás alkalmával felmerült vitákban a vivómesternek vagy helyettesének szava dönt.

7. Fej vagy arczvéd nélkül vivni nem szabad.

8. Kigunyolások, vagy hangos megjegyzések a teremben tilosak.

9. Ha valaki oktatást kap, a többi jelenlevő tagok tartoznak magokat csendesen viselni.

Szabályok a mérkőzésnél.

1. A két vivó egymással szemben a rendes távolságban feláll s úgy a vivás előtt, mint annak befejeztével a szokásos kardtisztelgéssel üdvözlík egymást.

2. A mérkőzés megkezdését kettős dobantással tartoznak egymásnak tudtul adni.

3. Ha valamely fél vágást, illetőleg ütést kap, azt egy hangos „volt“-tal, s ha mindkét fél egyszerre kap ütést, azt „abmó“ jelszóval tartoznak jelezni.

4. A kapott ütés után visszavágni nem szabad.

5. Ha valamely vivót vivás közben lefegyvereznek vagy az elesik, ez esetben támadni vagy ütni nem szabad.

6. Ha valamely fél ütést kapott s visszavág, ha talált is, mégis az először kapott ütés szá nittatik „volt“-nak.

7. A *kézvivásnál* csakis a kézre, az *egész testvivásnál* pedig csak az övön felüli tiszta vágások szá mittednak „volt“-nak.

8. Ha valamely fél ellenfelének kezéből vívás közben a kardot kiüti, tartozik azt felvenni, átadni s bocsánatot kérni.

9. Ha az egyik fél az ellenfélre nem szabályos helyre vagy túlerős vágást mér, úgy a megütött féltől tartozik bocsánatot kérni.

10. Egy vágás vagy védés felől nem szabad soha ítéletet mondani, hanem e tekintetben a vívómestertől vagy annak helyettesétől kell az ítéletet kikérni, hogy helyes vágás vagy védés volt-e?

11. Az ellenfél vívási módszere felől nem szabad soha panaszkodni, hanem, ha az egyik fél nem hajlandó tovább folytatni a vívást, úgy a kéz vagy egész testvívást meg kell rövidíteni.

12. Heves összeecsapásoknál a vívómester vagy annak helyettese „állj“ vezényszavára azonnal meg kell állani.

TARTALOM.

	Lap
Előszó	5
A kardvivás oktatása	9
A vivó-kard	12
A vivó kard tartása s annak vezetése .	13
Test állások s mozdulatok	15
Egyenes állás. Vi-állás. Félkitörés.	
Kitörés. Előremenés vagy lépés. Vissza-	
szamenés vagy lépés. Jobb láb hátra-	
huzás.	
Döböntés	24
A távolság	25
Vonalak	26
A testrészek beosztása	26
Kardforgatás	28
Nagy és kis tisztelgés	30
Különféle kardtartások a vivóállásban .	32

	Lap
Támadások a testre	34
Egyenes egyes vágások	34
Felsőtestrész vágások. Kéz vagy kar- rész vágások	
Egyenes kettős és hármás vágások	36
Átmeneti vágások	37
Cselvágások	40
Szurások	43
Fokvágások	44
Elővágások	48
Kardpenge támadások	54
Vascsapás. Vassurolás. Kard lefogás.	
Visszavágások	59
Védések	60
A vágás kifogása. Egyenes egyes felső testrész védés. Egyenes egyes kéz vagy karvédés.	
Az egyenes kettős, hármás vágások védései	64
Az átmeneti vágások védései	65
A cselvágások védései	65
Szurások védései	66
Körvédés	66
Fokvágás védése	67
Visszavágások védései	68

	Lap
Szükség védek	69
Az elővágás kikerülése	71
Ha az ellenfél vascsapással támad.	71
Ha az ellenfél vassürolással támad.	72
Ha az ellenfél a kardot lefogja	72
A vágás átengedése	73
Iskola vivás	73
Balkezessel szemben való vivás	82
Szabad kézvivás	83
Egész testre való vivás	84
Szabályok a vivóteremben	87
Szabályok mérkőzésnél	88

OSZE

Országos Széchényi Könyvtár